

більш чітко постулює власну значеневу парадигму: «ключовим принципом всякого процесу читання, його динамізації та вітальності є принцип ототожнювання світу реципієнта зі світом персонажів тексту. Інакше кажучи, проникання у світ тексту й оселеність в ньому – це здатність читача проживати у віртуальній дійсності і переживати її» [6:191]. Як зауважив Р. Інгарден, «теперішність» читача може мати дуже різну «тяглість» і ніколи не є «точкою часу» [7:183]. Інтелектуальна праця читача потребує достатніх зусиль, щоб відокремити бачення себе-у-тексті від бодай наближеного до істинного значення.

Таким чином, спроба відчитати у текстовому просторі кожного аналізованого твору мотив спокутування (відповідальності, онтологічної призначеності тощо), як і виокремити деякі особливості наративної стратегії автора видається важливим чинником самовдосконалення читача – віддаленість його від інтенційної настанови спонукає і заохочує активно ввійти в інтелектуальну гру з текстом, змодельовати його значеннєве поле, сприяти новому оживанню тексту, спробам почути голос тексту, захований в інтонаціях наратора.

Література

1. Бахтін М. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках / Михайло Бахтін // Слово. Знак. Дискурс : [антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької]. – Львів : Літопис, 2001. – С. 416–424.
2. Гордер Ю. Доська директора цирку / перекл. з норвезької Наталія Іванчук / Юстейн Гордер. – Львів: Літопис, 2016. – 212 с.
3. Гордер Ю. Замок в Піренеях / перекл. з норвезької Наталія Іванчук / Юстейн Гордер. – Львів : Літопис, 2009. – 244 с.
4. Еко. Роль читача Дослідження з семіотики текстів / Умберто Еко. – Львів : Літопис, 2004. – 384 с.
5. Зенкін С. Преодоление головокружения: Жерар Женетт и судьба структурализма / С. Зенкин // Женетт Ж. Фигуры. В 2-х томах. – М.: Изд-во Сабашниковых, 1998. – Т. 1. – С. 31.
6. Зубрицька М. Ното legens : читання як соціокультурний феномен / Марія Зубрицька. – Львів: Літопис, 2004. – 352 с.
7. Інгарден Р. Про пізнавання літературного твору / Роман Інгарден // Слово. Знак. Дискурс: [антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької]. – Львів : Літопис, 2001. – С. 176–208.
8. Компаньон А. Демон теорії / Антуан Компаньон. – М. : Изд-во Сабашниковых, 2001. – 307 с.
9. Мацевко-Бекерська Л.В. Українська мала проза кінця ХІХ – початку ХХ століть у дзеркалі наратології : [монографія] / Лідія Мацевко-Бекерська. – Львів : Сплайн, 2008. – 408 с.
10. Ткачук О. М. Наратологічний словник / Олександр Ткачук. – Тернопіль : Астон, 2002. – 173 с.
11. Сартр Ж.-П. Ситуації. Антологія літературно-естетическої мислі / Жан-Поль Сартр. – М.: Ладомир, 1997.
12. Шмид В. Нарратологія / Вольф Шмид. – М. : Языки славянской культуры, 2003. – 312 с.

УДК 821. 521

Т. М. Конєва

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Національна своєрідність повісті Я. Кавабата «Країна снігу»

Конєва Т. М. Національна своєрідність повісті Я. Кавабата «Країна снігу». У статті досліджено повість Я. Кавабата «Країна снігу» в аспекті національної парадигми. Окреслено її проблемно-тематичне коло, позначене наскрізними концептами «природа» і «краса», які характеризують основу японського національного світовідчуття. Доведено, що мотив кохання розглядається у діалектичній єдності з вище окресленими концептами, що дає змогу автору показати неповторність природи і унікальність кожної миті людського життя. Закономірно виокремлено національні принципи відтворення світу, згідно з якими подано два плани зображення дійсності у творі: реальний і психологічний та висвітлено літературні прийоми і засоби творення внутрішньої картини світу. Вирізняє структуро-сміслоутворююча роль образної системи, її національне забарвлення. Виявлено національне коріння й культурні традиції, якими актуалізується етнічна ідентичність авторської позиції у повісті.
Ключові слова: національне світовідчуття, культурна традиція, проблемно-тематичний аспект, концепт, художній образ, поетика, авторська позиція.

Конева Т. М. Национальное своеобразие повести Я. Кавабата «Снежная страна». В статье исследована повесть Я. Кавабата «Снежная страна» в аспекте национальной парадигмы. Обозначены ее проблемно-тематические контуры, сквозными концептами которых являются «природа» и «красота», что характеризует основу японского национального мироощущения. Доказано, что мотив «любовь» рассматривается в диалектическом единстве с указанными выше концептами, что позволило автору показать неповторимость природы и уникальность каждого мгновения человеческой жизни. Закономерно выделены национальные принципы воссоздания мира, согласно которым представлены два плана изображения действительности: реальный и психологический и освещены литературные приемы и средства раскрытия внутренней картины мира. Показана структурно-смыслообразующая роль образной системы, ее национальная специфика. Выявлены национальные корни и культурные традиции, актуализирующие этническую идентичность авторской позиции в повести.
Ключевые слова: национальное мироощущение, культурная традиция, проблемно-тематический аспект, концепт, художественный образ, поэтика, авторская позиция.

Konieva T. M. The national peculiarities of Y. Kawabata's story "Snow Country". The article investigates Y. Kawabata's story "Snow Country" through the aspect of the national paradigm. The author outlines the thematic and problematic aspects, through the concepts of "nature" and "beauty" which are characteristic for Japanese national outlook. It has been proved that the motif of love is treated in the dialectical entity with the above-mentioned concepts and allows the author to show the originality of nature and the particularity of every moment in human life. The national principles of restoring the world have been selected, and the two ways of describing the reality have been suggested accordingly: the real and the psychological. The author interprets literary methods of creating the internal image of the world and shows the importance of the structural and meaningful role of characters and their national expressiveness. The article reveals the national roots and cultural traditions that depict the ethnic identity of the author's attitude in the story.
Key words: national outlook, a cultural tradition, the thematic and problematic aspect, concept, character, poetics, the author's attitude.

Література, яка осмислює себе як самотність, не може бути без національного коріння. «Національна» парадигма допомагає письменнику усвідомити унікальність й неповторність свого народу, його культури, усвідомити систему його цінностей.

Ясунарі Кавабата – перший японський лауреат Нобелівської премії в галузі літератури, яку він отримав у 1968 році саме за «письменницьке мистецтво, що виражає сутність японського мислення» [6:238]. І хоча в наш час існує низка наукових розвідок, присвячених аналізу шедевральної повісті митця «Країна снігу» (праці Т. Григорьєвої, І. Дзюба, О. Ніколенко, І. Філіної, М. Федоренка та ін.), проте виникає необхідність більш детально розглянути специфіку національного у ній. Над створенням книги художник працював впродовж 1934 – 1947 років. Вона народилася з невеличкого оповідання «Дзеркало вечірнього пейзажу» (1935), яке закросно на принципах національного світовідчуття та естетики.

«Країна снігу» – це не роман і не повість у нашому звичайному розумінні, з єдиним сюжетом і композицією, письменник зосереджується не на логіці подій, композиції, навіть не на характерах героїв, а на тих окремих миттєвостях, які, як спалах, як блискавка, освітлюють дещо незриме, освітлюють душу. Написана з підтекстом, в еліптичному стилі (у дусі «хайку» – силабічної японської поезії ХУІІ ст.), повість не має єдиного сюжету. Він «схожий на шовкову нитку, на яку нанизані різної форми перлини – враження» [1:274], котрі унікальні, неповторні й дорогі письменнику своєю «первозданністю».

Показати красу національної природи, її неповторність у швидкоплинній зміні й підкреслити значимість кожної миті людського

життя – таке завдання ставив перед собою митець у творі. Він намагається знайти ключ до відкриття вічної гармонії світу, і тому предметом його філософських роздумів стали таємниці людського кохання і природа снігового краю. Взаємини токійця середнього віку Сімамури та сільської гейші Комако зображено на фоні змін різних пір року, як цього вимагала дзен-буддистська естетика.

Герой тонко відчуває дихання природи, яке наповнює його груди; він береже це відчуття та передає його іншим, тобто не дає шезнути красі. Природа західної Японії є одним з персонажів повісті.

Пейзажні замальовки закросно на грі різноманітних фарб, відтінків, напівтонів. Вони завжди неповторні, вибагливі, влучно передають особливості місцевого колориту, викликають певні душевні стани й найчастіше подаються крізь призму сприйняття героя. Митець влучно передає відчуття особистості, котра зустрічається з прекрасним. «Перше, що впало в очі Сімамури, коли він зійшов з поїзда, – пише Я. Кавабата, – це білі квіти в горах. Сріблястий цвіт буяв на косогорі, а надто біля його гребеня. Здавалось, своїм блиском він не поступався щедрому осінньому сонцю, що в його промінні купалися гори. Сімамура не стримав свого захоплення» [3:73].

Повість написана на основі принципу вабі (приглушеної краси), який «дозволив письменникові показати цінність кожної миті людського життя і неповторність природи» [4:228].

Характер головного героя твору викликає у вітчизняних літературознавців й критиків суперечливі оцінки. Дехто з них вважає, що Сімамура – інтелігент, котрий схильний лише до пустопорожніх міркувань» [2:258]. І дійсно, його непостійність у своїх захопленнях (то класична музика, то японські танці, то європейський балет),

нездатність на взаємні й глибокі почуття до Комако, є прямим підтвердженням цієї думки. Людині, котра звикла до моралі торговельних кварталів Токіо, незрозуміло, чому Комако пожертвувала собою заради сина учительки музики і стала гейшею, щоб сплатити його лікування, чому вона до нестями закохана у нього. Холодний практицизм Сімамури мимохіть підказує йому тільки одне: відчайдушні зусилля Комако марні. Внутрішні світи Сімамури і Комако позбавлені зв'язку, рано чи пізно мав наступити розрив. «Любов Комако до нього, – відмічає письменник, – видалась йому марним зусиллям. Виною тому, певно, була його власна душевна порожнеча, схильність до химерних фантазій. Однак вона давала йому можливість відчувати пульс того життя, яким намагалася жити Комако. Жалюючи Комако, Сімамура жалів і себе» [3:101].

Отже, Сімамура, на думку І. Дзюба, – самотня особистість, яка живе не реальним життям, а у світі своїх мрій та фантазій. Рішення героя наступного разу вже не приїжджати у цей край виявляється цілком закономірним.

Провідником іншої точки зору щодо характеру Сімамури є літературознавець Т. Григорьєва, яка вважає, що поведінка токійця Сімамури цілком традиційна: «нічим себе не сковувати, не обтяжувати, бути вільним у своїх проявах» [1:274]. Герой намагається пристосуватися до природного ритму світу, а не змінювати його. Автор з симпатією ставиться до героя, хоча він далекий від ідеалу. Сімамура «вів бездіяльний спосіб життя і поступово втрачав інтерес і до природи, і до самого себе. Але все ж його гнітила власна несерйозність, і, намагаючись знайти втрачену свіжість почуттів, він частенько відправлявся в гори» [3:16].

Як бачимо, Сімамура, як слушно зауважує науковець, наділений рисами національного менталітету і його поведінка цілком закономірна. Герой прагне подолати своє маленьке «я», щоб досягти єдності зі світом, врятувати інших, рятуючи себе. Він постійно перебуває у стані пошуку – пошуку краси природи, краси людських взаємин.

Неможливо не погодитися з виваженими міркуваннями літературознавців. Але варто до цього додати ще одне спостереження. Справа в тім, що вагоме місце у творі займає друга сюжетна лінія – перетин стосунків головного героя і дівчини Йоко, подруги Комако. Цей образ проходить крізь увесь твір, обрамлює його і подається у дзеркальному відображенні, традиційному для японської естетики (як у «Гендзі моногатарі», класичному творі XI ст., найулюбленішої книги письменника впродовж всього життя). Світ, що відбивається у дзеркалі, як вважають японці, більш реальний, чистий і світлий, ніж світ справжньої дійсності. На початку повісті Сімамуру вражає своєю неповторною індивідуальністю образ дівчини Йоко, дзеркальне відображення якої він бачить у вікні вагону на фоні вечірнього пейзажу,

коли їде до провінції, країни снігу, на лікувальні джерела, для активного відпочинку – спуску на лижах сніговими схилами, а Йоко супроводжує у вагоні хворого, 26-річного сина вчительки музики. «У вагоні не було настільки ясно, щоб шибка могла обернутися на звичайне дзеркало, – пише Я. Кавабата. А тому, втупившись у вікно, Сімамура поволі забув, що бачить відбите зображення, йому видалось, наче на тлі нестримного потоку вечірньої темряви з'явився образ дівчини. В цю мить на її обличчі спалахнув далекий вогник. Ні відображення у вікні, ні вогник не могли затемнити одне одного. Холодне світло далекого вогника попливло по обличчю, не додаючи йому ніякого блиску. В ту мить, як вогник натрапив на зіницю, око дівчини саянуло між хвиль вечірньої п'тьми чарівно-прекрасним світлячком» [3:11]. Саме образ Йоко певною мірою впливає на поведінку Сімамури, якому здавалося, що «поглядом своїх невинних очей, схожим на промінь світла, вона зможе проникнути в його душу й зрозуміти його розгубленість. Тому його й вабило до неї» [3:101].

Йоко ніжністю і турботою оточує свого молодшого брата і кохану людину, постійно переймається долею Комако, перебуває у гармонії з собою, природою і оточуючими її, є носієм не тільки моральних, але й духовних цінностей, шанувальником національної культури. Характер героїні закрито у традиціях національної етики і естетики – жити заради інших, даруючи їм любов свого серця і душі. Нікогда не може залишити байдужим дитяча фольклорна пісенька у її виконанні: «На задвір'ї три соснини, / А за ними – три кедрини, / Знизу ворон гніздо звив, / Угорі горобчик сів... / А в коника-стрибунця / Пісня довга, без кінця... / Де кедри віти розпустили, / У землі лежить мій милий» [3:110–111] як символ вірності у коханні.

Але трагічний випадок у кінці повісті – пожежа на складі під час перегляду кінострічки – забирає її молоде, повне квітучої енергії життя. І знову у свідомості Сімамури з'являється той погляд Йоко, осяяний спалахом далекого польового вогника, який він уперше побачив у дзеркальному відбитті у вагоні потягу декілька років тому.

Отже, у повісті, згідно національним принципам відтворення світу, подано два плани зображення дійсності: план реальний, втілений у чуттєвій, доступній красі Комако, та план психологічний, що вимагав заглиблення у підсвідоме, у світ почуттів і вражень. Світ ірреальний, уявний, що постає у дзеркальному відображенні, постійно приваблює Сімамуру і певною мірою визначає його долю. Символом ірреального світу є вишукана краса дівчини Йоко. Герой сильніше відчуває красу людини або пейзажу, коли бачить їх у віддзеркаленому зображенні. Письменник, розкриваючи внутрішню картину світу, досліджує психологію героїв у єдності з природою. Через показ змін у природі він

відтворює порухи людської душі, тому твір багатоплановий, має прихований підтекст.

Значне місце у повісті відводиться опису традицій і звичаїв японського народу: виготовлення білого конопляного крену для національного одягу кімоно, зустріч дитячого свята «Полохання птахів» тощо.

Батьківщина конопляного крену – західна частина Японії, де знаходяться й мінеральні джерела. Історія виникнення цього народного мистецтва сягає давніх-давен. Місцеві жителі від покоління до покоління передавали таємницю його ткацтва. Секрет цього ремесла полягав у тому, що крен ткалі «в снігу прядуть, у снігу тчуть, у сніговій воді промивають, на снігу вибілюють» [3:119]. Весь процес – від першої нитки до зіткання тканини – відбувався у снігу. Навіть існує у Японії вислів: «Є сніг – буде крен. Сніг – батько крену» [3:119]. Увесь цей процес тривав щорічно досить довго – з жовтня до лютого наступного року. Тільки за таких умов крен мав свою особливість: містити прохолоду. Японці з повагою ставляться до сільських дівчат і жінок, котрі довгими зимовими вечорами ткали цю тканину, щоб у літню спеку кімоно дарувало людині затишок і комфорт – красу душі й майстерність рук ткалі та красу й чарівність природи.

У свідомості головного героя твору (на асоціативному рівні) неодноразово виникає згадка про цей дивний давній обряд його співвітчизників, знайомство з яким давало йому можливість не тільки проникати у глибини народного світовідчуття, відкриваючи його загадки, але й поповнювати скарбницю свого духу, передавати це відчуття іншим, не даючи можливості щезнути високому й прекрасному.

Захоплення цим мистецтвом послугувало йому поштовхом до відвідування старовинного селища, щоб поближче познайомитися з побутом майстринь білого конопляного крену. Письменник у всіх подробицях змальовує селище і підкреслює, що винахідливості його мешканців не було меж. Вони віднайшли й новий спосіб перетину вулиць з одного боку на інший узимку, у часи великого снігу. Сутність його полягала у тому, що сніг з дахів будинків вони уклали серед дороги високою греблею, де робили отвори, схожі на тунель, що давало їм змогу переходити вулиці. «По-тутешньому це називалось: «Проникати в лоно великого Будди» [3:124]. Поза уваги митця не проходить і той безрадінний настрій, який охопив Сімамуру, коли він уявив важкі умови життя і праці ткацького селища.

Дитяче свято «Полохання птахів» у країні снігу завжди відзначалося чотирнадцятого лютого. «За десять днів перед цим, – читаємо у творі, – збираються діти, взуті в солом'яні чобітки, й утоптують сніг на полі. Потім вирізають з нього великі цеглини, завдовжки і завширшки в два с'яку. З них будують сніговий храм. Ширина й довжина його – приблизно три кени, висота – більше одного

дзю. Чотирнадцятого лютого перед храмом запалюють багаття з традиційних новорічних солом'яних гірлянд. У цьому селищі Новий рік святкують першого лютого, а тому гірлянди висять до чотирнадцятого на дверях кожної хати. Потім, штовхаючись і борюкаючись, діти вилазять на дах цього храму, співають пісень. Після цього заходять у храм і, запаливши лампадки, залишаються там до світанку. А рано-вранці п'ятнадцятого знову співають на даху пісень» [3:74–75].

Традиційний тип мислення японців передбачає цілісне сприйняття світу, тобто погляд на речі «зовні» і «зсередини» одночасно. Згідно з ученням школи «дзен», до якої належав і Я. Кавабата, кінцева мета «споглядання» – відчуття єдності зі світом, подолання свого маленького «я», що повинно «розчинитися в атмосфері дійсності». Велике значення тут мають інтуїція, внутрішнє пробудження, відмова від традиційної логіки. Тому в поезії японського мистецтва центральне місце посідає прийом натяку (йодзю), який допомагає відчутти те, що не можливо побачити зором і осягнути розумом, а лише «зрозуміти серцем».

Описуючи свято «Полохання птахів», письменник майстерно враховує специфіку традиційного японського мислення: те саме йодзю, – відчуття реальності виникає завдяки неясній, мінливій, несталій манері письма: сам образ «полохання птахів» створює відчуття руху на очах, немає прив'язаності до моменту, відчувається вільний політ поміж реальним і уявним. Таке зображення змушує працювати думку й почуття. Поетика традиційного мистецтва підпорядкована завданню дати можливість відчутти незриме. Тому прийому йодзю-натяку відводиться головне місце як формоутворюючому началу. Свідомість зорієнтована на те, що приховане за видимими речами. Думка прагне проникнути в абсолютну реальність Небуття, в те, що знаходиться за словами. Переклад повісті Івана Дзюби українською мовою блискуче враховує цей аспект.

Японський колорит – характерна прикмета поезії твору. Читача вражають влучні портрети героїв, детальні описи побуту мешканців країни снігу, предмети їхнього вбрання й харчування, чайні ритуали. Я. Кавабата ставить в один рядок і дерева, вдягнені у багрянень золоті осіні, і кущі, вкриті білою зимовою ковдрою, неначе перлами, і японську музику, танці, пісні, і шедеври японської літератури, тому що все рівнозначно між собою, все містить у собі приховану красу.

Письменник володіє даром зачаровувати деталями, які несуть самостійне композиційне і смислове значення. Вони багатопланові. У портреті Комако, наприклад, кидається у вічі опис її повних вуст, які, як здавалося Сімамурі, «ворушаться, навіть коли жінка мовчить» [3:28]. На підсвідомому рівні вуста героїні викликають у Сімамури асоціацію з «згорнутою в кільце п'явкою» [3:28]. Ця деталь, яка неодноразово з'являється у тексті, – пряма проекція на її характер сформований

професією. Закохавшись у Сімамуру, вона постійно вела з ним «світські» бесіди, демонструючи свою обізнаність у різних сферах життя – у кіномистецтві, музиці, співі тощо, тобто намагалася вразити його не стільки зовнішньою красою, скільки багатством внутрішнього світу. Закарбовується у пам'яті і яскрава риса менталітету гейші, як і менталітету японок взагалі, – її прагнення до абсолютної чистоти у прямому (ні пилінки) і перенесеному (думок) значенні цього слова. Вже під час першої зустрічі з дівчиною героя вражає її незвичайна охайність. Описуючи це враження, письменник підкреслює, що «певно, і між пальцями ніг у неї нема жодної порошинки» [3:17]. Комако завжди й щиросердна, відверта з співрозмовником і намагається йому розповідати про усі подробиці свого життя, не приховуючи навіть дрібниць. Уміння дівчини постійно відчувати співзвуччя природних ритмів і зливатися з ними в унісон у гармонійному пориві своїх думок, вчинків і дій щоразу захоплювало головного героя, викликало невідомий інтерес до неї.

Значне місце у створенні емоційної атмосфери у повісті належить міфологічним, історичним, літературним алюзіям і ремінісценціям, які визначають тональність твору та відтворюють естетичні уподобання автора. Міф як вагомий засіб організації художньої оповіді сприяє розумінню національних традицій японців, їх вірувань. Спираючись на буддистську міфологію, Я. Кавабата вводить у текст повісті образ Будди як антропоморфний символ, що втілює у собі ідеал вершини духовного розвитку. Помітне місце займає й образ божества Дзідзо, котрий, як вважає наукова спільнота, спочатку потрапив до японських фольклорних пам'яток близько 6 ст. [5:686] під ім'ям Емма і якого почали ототожнювати з бодхисатвою Дзідзо вже у 8 ст. Емма (санскр. Яма) – одне з головних божеств буддистських міфів, легенд та переказів, цар країни мертвих, що визначає міру гріхів і благодіяння людини та відповідну їй подяку. Фігурку божества Дзідзо читач бачить на цвинтарі серед замшлених пагорбів, де було поховано молодика Юкіо і куди майже щодня приходила дівчина Йоко. «Трилице, довгобразе божество. Одна пара благально складених рук спереду, дві – з боків» [3:95].

Дзідзо, на переконання японців, – покровитель дітей та подорожніх, творець добрих справ. Його милість вважається безмежною.

Японські міфи – джерело казкових образів, сюжетів, мотивів, що знайшли своє подальше життя у художній літературі. У аналізованому творі унікальної трансформації набуває мотив перевітлення. Описуючи помешкання Комако («Старі меблі й домашнє начиння в кутку, розсунуті фусума між кімнатками, вузька постіль під закіптявілою стіною і вечірнє кімоно на гачку» [3:114], автор закономірно порівнює його з лігвом лисиці-чародійки. Відомо, що в японському фольклорі лисиця може перетворюватися у людей.

Завуальовано використавши мотив перевітлення, митець показує головну героїню під новим кутом зору.

Літературні ремінісценції – вагома прикмета ліричної повісті. Найчастіше письменник розвиває мотиви творчості Мацуо Басьо, котрий сповідував філософію дзен-буддизму, що надавала перевагу духовному началу в осмисленні буття, і стверджувала, що пошук «просвітлення» може відкрити смисл усього сущого. Я. Кавабата, як і Мацуо Басьо, дотримується принципу: словесне мистецтво через опис природних явищ і деталей зовнішнього світу здатне досягти таїни буття. Підтекст – яскрава прикмета їх художнього стилю. Жанр хайку, який майстерно розвивав у ліриці Мацуо Басьо, знаходить своє відлуння у творі його послідовника: «Багряне листя не опало, / Та сніг іде, / Бо ця хатина в горах» [3:115]. Хайку, в основі побудови якого прийом юген, містить натяки, недомовленості, залишає великий простір для роздумів читача. Використовуючи традиційні для японської поезії «сезонні образи» природи («багряне листя», «сніг», «гори»), автор не тільки малює картину рідного краю, але і збуджує читача замислитися над вічним, перебуваючи у пошуку істини. Пейзажна замальовка спонукає читача до пошуку гармонії з природою, самим собою та іншими людьми.

Описуючи небокрай, письменник прямо говорить, що це «небо колись бачив Басьо» [3:131].

Культурологічний національний аспект твору багатогранний та різноманітний. У повісті згадуються пісенне мистецтво «Утаї», мистецтво укладання букетів ікебана, драматичне мистецтво – театр «Кабукі», епоха Едо, яка досягла свого розквіту за часи правління клану Токугава, автор п'єс для музичного інструмента сямісене Ясіті Кіней, балада «Кандзінтю», де йдеться про героя феодального епосу 12 ст. Йосіцуне Мінамото та ін., що вказує на здатність письменника сприймати і оцінювати життєві явища крізь призму традицій і цінностей свого народу та залишає простір для інтерпретації і уяви.

Отже, лірична повість Я. Кавабата «Країна снігу» має глибоке національне коріння і традиції. Вона як продукт японської мови несе у собі генетичний код, символи і знаки національної прапам'яті. Головний мотив твору – це любов до природи, відчуття єдності з нею і кохання, що подається на фоні змін різних пір року. Зображення природи тісно пов'язано з внутрішнім світом людини. Жіночі і чоловічі характери наділені національним світовідчуттям й менталітетом, постійно перебувають у стані пошуку краси – краси природи та людських відносин. Категорія «краса» у повісті багатопланова: минуша краса (Комако), неминуща краса (Йоко), приглушена краса (вабі), яку японці добували завдяки прийому йодзо, що створює певний настрій, викликає «надчуттєве». Поетика твору підпорядкована завданню: дати можливість відчувати незриме. Водночас виявляється

загострений інтерес автора до національних культурних парадигм.

Література

1. Григорьева Т. П. Японская литература XX века. Размышления о традиции и современности / Т. П. Григорьева. – М. : Художественная литература, 1983. – 302 с.
2. Дзюб І. Ясунарі Кавабата // Кавабата Ясунарі. Країна снігу; Тисяча журавлів : повісті / [пер. з яп. та післямова І. Дзюба]. – 3-е вид. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2003. – С. 257–261.
3. Кавабата Ясунарі. Країна снігу / Я. Кавабата // Кавабата Ясунарі. Країна снігу; Тисяча журавлів : повісті / [пер. з яп. та післямова І. Дзюба]. – 3-е вид. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2003. – С. 5–138.
4. Література Сходу. Японія, Китай // Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури XX століття : навчальний посібник. – 3-е вид. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 220–234.
5. Мещеряков А. Н. Японская мифология // Мифы народов мира : энциклопедия : в 2-х томах / [гл. ред. С. А. Токарев]. – М. : Советская Энциклопедия, 1982. – Т. 2. К – Я. – С. 685–686.
6. Ясунарі Кавабата // Зарубіжна література / [за ред. О. М. Ніколенко, Н. В. Хоменко, Т. М. Конєвої]. – К. : Видавничий центр «Академія», 1998. – С. 238–242.

УДК: 821.133.1-93.09:316.77

Р. А. Кохан

Львівський національний університет імені Івана Франка

«Автор – герой – читач»: емоційні максими двох світів у повісті Анни Гавальди «35 кіло надії»

Кохан Р. А. «Автор – герой – читач»: емоційні максими двох світів у повісті Анни Гавальди «35 кіло надії». Запропонована стаття присвячена проблемі комунікування у межах літературного твору. Для аналізу обрана повість сучасної французької письменниці Анни Гавальди «35 кіло надії». Проблема дитини в дорослому суспільстві крізь призму емоцій пропонує розлогий матеріал для літературознавчого дослідження. З урахуванням принципів рецептивної поетики з'ясовані поетологічні особливості твору, з огляду на теорію читача і читання визначені його смислові центри та проведений детальний аналіз процесу рецепції як «розкодування» значень з перспективи емоційного становлення головного героя (дитини-підлітка).

Ключові слова: рецепція, комунікування, герой, контекст, позатекстуальна дійсність, читацький горизонт.

Кохан Р. А. «Автор – герой – читатель: эмоциональные максимы двух миров в повести Анны Гавальды «35 кило надежды». Предложенная статья посвящена проблеме коммуникации в пределах литературного произведения. Для анализа выбрана повесть современной французской писательницы Анны Гавальды «35 кило надежды». Проблема ребенка во взрослом обществе сквозь призму эмоций предлагает обширный материал для литературоведческого исследования. На основании принципов рецептивной поэтики определены поэтологические особенности произведения, с позиций теории читателя и чтения указаны его смысловые центры и проведен детальный анализ процесса рецепции как «раскодирования» значений с перспективы эмоционального становления главного героя (ребенка-подростка).

Ключевые слова: рецепция, коммуникация, герой, контекст, внетекстуальная действительность, читательский горизонт.

Kohan R. “Author – Hero – Reader”: Emotional Maxims of the Two Worlds in Anna Gavalda’s 35 Kilos of Hope. The proposed article deals with the problem of communication within the literary work. The short novel 35 Kilos of Hope by the contemporary French writer Anna Gavalda has been chosen for the analysis. The problem of a child in the adult society through the prism of emotions suggests the extensive material for literary research. Taking into account the principles of receptive poetics, the poetological features of the work have been clarified; its semantic centres have been detected in view of the theory of reader and reading; the detailed analysis of the reception process as the “decoding” of meanings has been conducted from the perspective of emotional formation of the main character (a teenage child).

Keywords: reception, communication, character, context, extra-textual reality, reader’s horizon.

Однією із ключових категорій літературознавчого дискурсу є спілкування з усіма можливими варіантами його втілення: автор – читач, автор – герой – читач, автор – герой – автор тощо. Таким чином, рецепція як спосіб комунікування / спілкування читача із

літературним твором постає множинною грою: грою тексту й контексту, твору та об’єктивної реальності, автора та читача за посередництва героя, художньої та позатекстуальної дійсності. Різноманітні варіанти кореляцій механізмів закодування та розкодування смислів маркують екзистенцію літературного твору. Дослідження, присвячені проблемі буття літературного твору, започатковані працями Р. Ингардена, В. Ізера, Г.-